

MAŁGORZATA JANIĄK

## DIGITALIZACJA ZBIORÓW – INFORMACJE WYBRANE

Artykuł w formie skrótowej przedstawia najważniejsze zagadnienia związane z digitalizacją. Każdy punkt wzbogacony jest o adresy stron internetowych, z których zainteresowani mogą zaczerpnąć więcej informacji.

### 1. Unifikacja, organizacje europejskie

Unia Europejska w ramach piątego i szóstego programu ramowego utrzymuje działalność organizacji DELOS Network of *European Conference on Research and Advanced Excellence In Digital Libraries* [<http://www.delos.info>]. Organizacja ta ma na celu m.in. umożliwienie wymiany pomysłów i doświadczeń między osobami zajmującymi się tematyką bibliotek cyfrowych.

Budowa, organizacja, tworzenie bibliotek cyfrowych oraz ich współpraca z różnymi systemami były także tematami konferencji *Technology for Digital Libraries* (ECDL) [<http://www.ecdl2003.org/>, <http://www.ecdl2004.org/>, <http://www.ecdl2005.org/>]. Na konferencjach tych omawiano między innymi sposoby dostępu do kolekcji bibliotek cyfrowych, ujednolicone interfejsy przeszukiwania oraz wykorzystanie bibliotek cyfrowych do przechowywania i udostępniania informacji.

Na ostatnich konferencjach ECDL przedstawiono również konkretne projekty mające na celu ułatwienie tworzenia bibliotek cyfrowych, takie jak FEDORA [<http://fedora.info/>], DSPACE

[<http://www.dspace.org/>], czy Greenstone  
[<http://www.greenstone.org/>].

Polskim systemem dla organizacji kolekcji zdigitalizowanych jest system dLibra [<http://dlibra.psnc.pl/>] rozwijany w ramach prac badawczo-rozwojowych prowadzonych w Poznańskim Centrum Superkomputerowo-Sieciowym [<http://www.man.poznan.pl/>].

W ramach prac dotowanych m.in. przez UE znalazł się także projekt digitalizacyjny skarbów należących do bibliotek narodowych krajów europejskich pod nazwą: Tel-Me-Mor. Rozpoczął on swoją działalność 1 lutego 2005 r., a wśród partnerów znalazła się polska Biblioteka Narodowa. Informacje na jego temat dostępne są pod adresem:

[http://www.bn.org.pl/TMM\\_POL/TMM\\_POL\\_NEW/index.php](http://www.bn.org.pl/TMM_POL/TMM_POL_NEW/index.php)

Kolejnym programem, w ramach którego podejmowane są akcje „ucyfrowania” treści ważnych dla nauki i kultury jest eContentplus. Najnowszy konkurs grantowy (2006 r.) dotyczy przede wszystkim informacji geograficznej, treści edukacyjnych, bibliotek cyfrowych oraz wzmocnienia współpracy między właścicielami informacji cyfrowych [[http://ec.europa.eu/index\\_pl.htm](http://ec.europa.eu/index_pl.htm)]. Innym pomysłem dofinansowywania własnych projektów jest przystąpienie do programu Cultura2000, który będzie miał swoje nowe edycje w latach 2007-2013 [[http://ec.europa.eu/culture/eac/index\\_en.html](http://ec.europa.eu/culture/eac/index_en.html)]; <http://www.mk.gov.pl/pkk/>].

Działania podejmowane na skalę światową, dotyczące także Europy to np. propozycje firmy Google (gigantyczny projekt mający w swym celu ostateczny, ucyfrowienie „całej” literatury przede wszystkim naukowej, pozwalający zawęzić wyszukiwanie do dziedzin, a zawierający preprinty, abstrakty, wybrane fragmenty tekstów oraz pełne teksty artykułów czy całych książek – przy współpracy np.. British Library – <http://scholar.google.com/>) czy Yahoo (projekt, który przy współpracy portalu internetowego Yahoo oraz amerykańskich i europejskich bibliotek uniwersyteckich oraz archiwów Open Content Alliance OCA ma doprowadzić w najbliższym czasie do digitalizacji ok. 18 tys. dzieł literatury amerykańskiej oraz materiałów z innych archiwów narodowych, głównie europejskich. Pierwsze dzieła powinny znaleźć się w sieci do końca tego roku, a wszystkie 18 tys. pozycji do końca 2006 r. [<http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,53621,2949871.html>]).

## 2. Firmy oraz sprzęt

### *Wybrane polskie firmy:*

- a. Digital-center <http://www.digital-center.pl>
- b. Mikrofilm-Center <http://www.mikrofilm.pl/>
- c. DjaF <http://www.djaf.pl/>
- d. ddp [http://www.ddp.pl/o\\_nas/news/20051127.php](http://www.ddp.pl/o_nas/news/20051127.php)

### *Wybrane profesjonalne skanery:*

*LPX-250 – RICO* [<http://www.rico.pl/>]

Obrotowy/planarny bezdotkowy skaner laserowy LPX-250 firmy Roland znajduje zastosowanie między innymi w różnych dziedzinach sztuki i techniki. Bardzo dobre narzędzie 3D.

Łączy on pracę dwóch opcjonalnych trybów skanowania: obrotowego i w płaszczyźnie. Rotacyjny tryb skanowania jest idealny do szybkiego skanowania obiektów sferycznych oraz obiektów o gładkiej powierzchni. Tryb skanowania w płaszczyźnie zaś najlepszy jest do skanowania przedmiotów o powierzchni płaskiej lub wklęsłej, obiektów pochyłych oraz ich subtelnych detali np. książek.



*DigiBook* [<http://www.i2s-bookscanner.com/>]

Urządzenie do skanowania starodruków oraz obiektów o szczególnej wartości. Skaner posiada tak zwaną kołyskę, która przydatna jest przy skanowaniu książek z grubymi grzbietami. Dzięki swoim ruchomym ramionom, kołyska umożliwia takie rozłożenie obiektów, aby skanowane strony były na jednej wysokości. Zastosowanie kołyski zapobiega niszczeniu książek. Głowica skanująca przesuwana się nad obiektem.



*BookEye* [<http://www.bookeyeusa.com/>]

Skaner przeznaczony jest także do digitalizacji starodruków oraz cennych obiektów. Można nim również wykonywać skany map, czasopism, a także zwykłych książek. Skaner dokonuje tycznej korekcji zagięć kartek, czyli eliminuje



zniekształcenia obrazu występujące przy grzbiecie książki.

*Canon MS* [<http://www.canon-europe.com/>]

Skaner, pozwalający digitalizować wszelkiego rodzaju mikroformy.

Wykonuje on skany z błon negatywowych i pozytywowych wykonanych na filmach srebrnych i diazo.



### Sprzęt techniczny do odczytu (czytniki)<sup>1</sup>

Na rynku pojawiło się już wiele wyspecjalizowanych urządzeń przeznaczonych wyłącznie do zapisywania i odczytywania cyfrowego tekstu. Urządzenia te dają możliwość przechowywania kilku tysięcy stron tekstu, ściągania przy pomocy Internetu kolejnych publikacji, a często również sporządzania notatek na marginesie czytanej książki. Są to np.: SoftBook firmy SoftBook Press [zob. np. <http://www.gazeta-it.pl/rozmaitosci/git27/ebooks.html>] – obecnie zastąpiony typem REB 1200

[<http://www.planetebook.com/mainpage.asp?webpageid=15&TBTooIID=1108>];

RocketBook produkowany przez NuvaMedia [zob. np.

<http://www.gemstar-ebook.com/>];

Everybook [zob. [http://www.biblio-tech.com/BTR900/February\\_2000/e-book\\_update.html](http://www.biblio-tech.com/BTR900/February_2000/e-book_update.html)];

<http://www.everybook.net>] oraz Librius Millennium Reader

[[http://www.biblio-tech.com/btr999/January\\_99/e-book\\_technology.html](http://www.biblio-tech.com/btr999/January_99/e-book_technology.html)]; <http://www.librius.com>].

### 3. Oprogramowanie

Wybrane oprogramowanie:

- *Greenstone*
- *dLibra*
- *Digi Tool*.

---

<sup>1</sup> Więcej o czytnikach tekstów elektronicznych w artykule autorki (2004): E-books, e-książki, książki elektroniczne. *FIDES - Biuletyn Bibliotek Kościelnych* nr 1-2 (18-19), s. 184-195.

Do bardzo krótkiego omówienia wybrane zostały trzy powyższe programy, z racji ich różnic funkcjonalnych. Greenstone jest serwisem darmowym, który każdy może zainstalować u siebie na serwerze, tworząc własne biblioteki cyfrowe. dLibra jest w pełni polskim oprogramowaniem. Zaś Digi Tool – Aleph może być instalowany jako dodatkowe oprogramowanie dla systemu zintegrowanego lub jako osobno działająca biblioteka.

Informacje o *Greenstone* dostępne są pod adresami: strony domowej organizacji <http://www.greenstone.org/> lub opracowań: <http://www.ebib.info/2006/77/piotrowska.php>; <http://www.ebib.info/publikacje/matkonf/iwb3/artikul.php?f>; <http://ebib.oss.wroc.pl/technolog/node/4>

Przykłady zastosowań tegoż oprogramowania:

<http://www.greenstone.org/cgi-bin/library?e=p-en-home-utfZz-8&a=p&p=examples>

Znajdują się tam np. zbiory wczesnych edycji dzieł Chopina (Chopin Early Editions), cyfrowej biblioteki rosyjskiej (Russian Greenstone Library), zbiory pocztówek (Alabama Postcards), czy nowozelandzki projekt digitalizacyjny (New Zealand Digital Library Project).

Projekt *dLibra* ma swoją stronę domową pod adresem: <http://dlibra.psnec.pl/>, gdzie znajdują się potrzebne podręczniki oraz pobrać można demo oprogramowania.

Polskie wdrożenia tegoż systemu to:

*Regionalne biblioteki cyfrowe*<sup>2</sup>:

- Wielkopolska Biblioteka Cyfrowa  
od X 2002 r. <http://www.wbc.poznan.pl/>
- Dolnośląska Biblioteka Cyfrowa (dawniej Biblioteka Cyfrowa Politechniki Wrocławskiej)  
od XI 2004 r. <http://www.dbc.wroc.pl/>
- Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa  
od IX 2005 r. <http://kpbc.umk.pl/>

---

<sup>2</sup> Wykaz ze strony serwisu dLibra: <http://dlibra.psnec.pl> [odczyt: 25.4.2006].

- Zielonogórska Biblioteka Cyfrowa od X 2005 r. <http://zbc.uz.zgora.pl/>
- Małopolska Biblioteka Cyfrowa od I 2006 r. <http://mbc.malopolska.pl/>
- Podlaska Biblioteka Cyfrowa wkrótce  
<http://dlibra.psnec.pl/index.php?option=content&task=view&id=12&lang=pl#>

Institutionalne biblioteki cyfrowe:

- Biblioteka Cyfrowa Politechniki Łódzkiej od XII 2005 r. <http://ebipol.p.lodz.pl/>
- Biblioteka Cyfrowa Uniwersytetu Wrocławskiego od XII 2005 r. <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/>
- Pedagogiczna Biblioteka Cyfrowa od V 2006 r. <http://www.ap.krakow.pl/dlibra/>
- Biblioteka Cyfrowa Politechniki Warszawskiej od V 2006 r. <http://bcpw.bg.pw.edu.pl/>

Inne:

- Biblioteka Cyfrowa Projektu dLibra od III 2006 r. <http://dlibra.psnec.pl/biblioteka/>

System Aleph firmy Exlibris ma swoją polską stronę domową po adresem: <http://www.aleph.pl/>. Program *DigiTool* zaś: <http://www.exlibrisgroup.com/digitool.htm>.

Oprogramowanie to pozwala na tworzenie kolekcji zbiorów cyfrowych. Zarządzanie kolekcjami zależy od potrzeb instytucji. Można np. zbiory zdigitalizowane podłączyć do katalogów bibliotecznych jak zrobiła to np. Biblioteka Sejmowa: <http://bib.sejm.gov.pl/>.

#### 4. Inne projekty polskie

Wiele w ostatnim czasie powstaje projektów ucyfrowywania zbiorów różnych instytucji jak np. bibliotek. Tworzone są biblioteki wirtualne narodowe jak: Polska Biblioteka Internetowa, Skarby

Dziedzictwa Narodowego itp. Wykaz ich znajduje się pod adresem:  
<http://ebib.oss.wroc.pl/linki/wirtua.php?projektyn>

Wśród nich znajdują się np.:

a. *Cyfrowa Kolekcja Czasopism Polskich*

<http://www.buw.uw.edu.pl/zasoby/ckcp.htm>

– projekt, stanowi wspólne przedsięwzięcie Biblioteki Narodowej i Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie, a w którym digitalizowane są kopie mikrofilmowe, a nie oryginały czasopism. Wśród tytułów do znalazły się następujące czasopisma: *Merkuriusz Polski (1661)*, *Przegląd Narodowy (1908-1914, 1919-1921)*, *Skamander (1920-1928, 1935-1939)* oraz *Kurier dla wszystkich (1914-1915)*.

b. *Digitalizacja bibliotecznych zasobów czasopiśmienniczych wraz z udostępnieniem zbioru w Internecie* – „Tygodnik Ilustrowany” i „Chimera”.

<http://ebib.oss.wroc.pl/linki/wirtua.php?projektyn>

c. *Cieszyńska Biblioteka Wirtualna*

<http://www.kc-cieszyn.pl/biblioteka/>

utworzona z inicjatywy Książnicy Cieszyńskiej i w oparciu o jej zbiory.

d. *Wirtualna Biblioteka Lingwistyczna*

<http://www.mimuw.edu.pl/polszczyzna/wbl/>

tworzona przez Janusza S. Bienia wraz z współpracownikami.

## Wybrana bibliografia

### 1. Serwisy internetowe:

#### Organizacje, projekty, programy:

1. Aleph [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: <http://www.aleph.pl/> [odczyt: 16.06.2006].

2. Cultura2000 [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: [http://ec.europa.eu/culture/eac/index\\_en.html](http://ec.europa.eu/culture/eac/index_en.html) [odczyt: 16.06.2006] ; <http://www.mk.gov.pl/pkk/> [odczyt: 16.06.2006].

3. DELOS Network of European Conference on Research and Advanced Excellence In Digital Libraries [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: <http://www.delos.info> [odczyt: 16.06.2006].

4. dLibra [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: <http://dlibra.psnc.pl/> [odczyt: 16.06.2006]
5. DSPACE [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: <http://www.dspace.org/> [odczyt: 16.06.2006].
6. eContentplus [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: [http://ec.europa.eu/index\\_pl.htm](http://ec.europa.eu/index_pl.htm) [odczyt: 6.08.2006].
7. FEDORA [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: <http://fedora.info/> [odczyt: 16.06.2006].
8. Greenstone [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: <http://www.greenstone.org/> [odczyt: 16.06.2006].
9. *Technology for Digital Libraries* (ECDL) [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: <http://www.ecdl2003.org/> [odczyt: 16.06.2006]; <http://www.ecdl2004.org/> [odczyt: 16.06.2006] ; <http://www.ecdl2005.org/> [odczyt: 16.06.2006].
10. Tel-Me-Mor [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: [http://www.bn.org.pl/TMM\\_POL/TMM\\_POL\\_NEW/index.php](http://www.bn.org.pl/TMM_POL/TMM_POL_NEW/index.php) [odczyt: 16.06.2006].

#### Skanerów:

1. DigiBook [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: <http://www.i2s-bookscanner.com/> [odczyt: 16.06.2006]; [http://www.telecomp.com.pl/files/doc/opisy\\_skanerow.pdf](http://www.telecomp.com.pl/files/doc/opisy_skanerow.pdf) [odczyt: 16.06.2006].
2. BookEye [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: [http://www.telecomp.com.pl/files/doc/opisy\\_skanerow.pdf](http://www.telecomp.com.pl/files/doc/opisy_skanerow.pdf) [odczyt: 16.06.2006] ; <http://www.bookeyeusa.com/> [odczyt: 16.06.2006]
3. LPX-250 [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: <http://www.rico.pl/show.php?prod=136&firm=29> [odczyt: 16.06.2006].
4. Skaner Canon MS [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: <http://www.mikrofilm.pl/500.htm> [odczyt: 16.06.2006]; <http://www.canon-europe.com/> [odczyt: 16.06.2006].

#### Firm:

1. ddp [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: [http://www.ddp.pl/o\\_nas/news/20051127.php](http://www.ddp.pl/o_nas/news/20051127.php) [odczyt: 16.06.2006].
2. Digital-center [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: <http://www.digital-center.pl> [odczyt: 16.06.2006].



3. DjaF [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: <http://www.djaf.pl/> [odczyt: 16.06.2006].
4. Mikrofilm-Center [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: <http://www.mikrofilm.pl/> [odczyt: 16.06.2006].

#### Czytniki:

1. Everybook [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: <http://www.everybook.net> [odczyt: 16.06.2006].
2. Librius Millenium Reader [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: <http://www.librius.com> [odczyt: 16.06.2006].
3. RocketBook – NuvaMedia [Dok. elektr.] (2006). Tryb dostępu: <http://www.gemstar-ebook.com/> [odczyt: 16.06.2006].

#### 2. Opracowania

1. E-LIS E-prints in Library and Information Science [Kilkaset artykułów na temat digitalizacji, bibliotek wirtualnych itp.] Tryb dostępu: <http://eprints.rclis.org/> [odczyt: 2.05.2006].
2. Heliński, Marcin (2005). Biblioteka cyfrowa jako otwarte, internetowe repozytorium publikacji. W: *III konferencja: Internet w bibliotekach. Zasoby elektroniczne: podaż i popyt*. Wrocław, 12-14 grudnia 2005 roku. [Wrocław]: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, K[omisja] W[ydawnictw] E[lektronicznych], Redakcja „Elektronicznej Biblioteki”, 2006. EBIB Materiały konferencyjne nr 12. Tryb dostępu : <http://www.ebib.info/publikacje/matkonf/iwb3/artukul.php?f> [odczyt: 03.07.2006].
3. Hollender, Henryk [Dok. elektr.] (2005). Biblioteki cyfrowe w Polsce: warunki i zagrożenia. *EBIB Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* nr 4/2005 (65). Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/2005/65/hollender.php> [odczyt: 18.07.2006].
4. II konferencja Internet w bibliotekach – łączność, współpraca, digitalizacja [Dok. elektr.] (2003). *EBIB Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* nr 9/2003 (49) Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/2003/49/iwb2.php> [odczyt: 2.0.2006]. [Pokazy prezentowane na konferencji: [http://ebib.oss.wroc.pl/konferencje/iwb2/program\\_pl\\_pr.php](http://ebib.oss.wroc.pl/konferencje/iwb2/program_pl_pr.php)].

5. Kalota, Tomasz [Dok. elektr.] (2006). Marzenie o polskim systemie rozproszonych bibliotek cyfrowych. *EBIB Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* nr 4/2006 (74). Tryb dostępu: <http://www.ebib.info/2006/74/kalota.php> [odczyt: 20.07.2006].

6. Kamiński, Andrzej [Dok. elektr.] (2006). Greenstone – nowozelandzka ofensywa. Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/technolog/node/4> [odczyt: 02.05.2006].

7. Kowalska, Małgorzata (2005). Cyfrowa ochrona dorobku dokumentalnego ludzkości w programach w wytycznych Europejskiej Komisji Ochrony i Dostępu, IFLA i Unesco. *Przegląd Biblioteczny* z. 2, s. 186-200.

8. Lis, Remigiusz [Dok. elektr.] (2006). Od druku do bitów, czyli o digitalizacji systemów bibliotecznych. *EBIB Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* nr 4/2006 (74) Tryb dostępu: <http://www.ebib.info/2006/74/lis.php> [odczyt: 3.08.2006].

9. Nahotko, Marek [Dok. elektr.] (2006). Zasady tworzenia bibliotek cyfrowych. *EBIB Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* nr 4/2006 (74). Tryb dostępu: <http://www.ebib.info/2006/74/nahotko.php> [odczyt: 19.07.2006].

10. Pearson, David [Dok. elektr.] (2003). Digitalizacja – czy istnieje jakaś strategia? *EBIB Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* nr 2/2003 Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/2003/42/pearson.php> [odczyt: 2.08.2006].

11. Piotrowska, Joanna [Dok. elektr.] (2006). Co z tym Greenstone'm? *EBIB Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* nr 7/2006 Tryb dostępu: <http://www.ebib.info/2006/77/piotrowska.php> [odczyt: 2.08.2006].

12. Śliwińska, Maria (2005). Koordynacja dygitalizacji w Europie. *Przegląd Biblioteczny* z. 4, s. 451-455.